

Številka zadeve: U-I-19/94

Datum odločbe: 14. 11 1996

Področje: pravice in dolžnosti staršev, obdavčenje zneska, namenjenega preživljanju otrok, načelo enakosti pred zakonom

Izrek:

1. Določbe 10. člena Zakona o dohodnini so v neskladju z Ustavo, kolikor ne izvzemajo v celoti od obdavčenja tistih zneskov, ki jih roditelj mora nameniti preživljanju svojega otroka, da bi bil le- temu zagotovljen življenjski minimum.

2. Državni zbor mora to neskladnost odpraviti najkasneje v enem letu od objave te odločbe v Uradnem listu RS.

Dodatno: odgovor Ministrstva za finance

Odločitev: 7 **(za)** :1 **(proti)**; število PLM:0, število OLM:0

SAMO ZA: Jambrek, Krivic, Snoj, Šinkovec, Šturm, Testen, Ude

SAMO PROTI: Jerovšek

POVZETEK ZADEVE:

Pobudnica s pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti izpodbija 10. člen Zakona o dohodnini, ki določa, da se zavezancem, ki vzdržujejo družinske člane, prizna posebna olajšava, vendar je ta po njenem mnenju premajhna, saj zajema le manjši del stroškov preživljanja nepreskrbljenega otroka. Ob tem poudarja neenako obravnavanje v primerjavi z mnogo višjimi stroški, ki jih država plačuje za rejo otrok. Takšna ureditev nasprotuje tudi določbam Ustave o pravicah in dolžnostih staršev (54. člen), ker niso deležni olajšave v višini potrebnih stroškov za preživljanje svojih otrok, in o pravicah otrok (56. člen), ker naj bi otroci, ki so pri starših potrebovali za preživljanje mnogo manj od otrok v reji.

Nasprotni udeleženec, Državni zbor, meni, da država z že uzakonjeno olajšavo posredno financira del stroškov za oskrbo otrok, medtem ko so stroški rejništva neposredni izdatki države in zato neobdavčeni.

Ministrstvo za finance navaja, da ni mogoče upoštevati dejanskih stroškov vzdrževanja otrok, ker bi bilo tedaj treba natančno določiti, kaj šteje med nujne stroške vzdrževanja, to pa bi povzročilo vrsto vprašanj, poleg tega pa je tudi višina dejanskih stroškov, ki jih ima zavezanec z vzdrževanjem otrok, lahko zelo različna.

Ustavno sodišče poudarja, da med vsebine roditeljske pravice spada tudi materialna plat odgovornosti za otrokovo zdravo rast, skladen osebostni razvoj otroka in usposobitev za samostojno življenje in delo. Pravni red in družbeni sistem varuje in spodbuja, po potrebi tudi s silo zagotavlja izpolnjevanje roditeljske pravice in dolžnosti, še posebej tudi njene gnotne plati. In v skladu z družbenim interesom, kadar in kolikor ni mogoče preživljanje otroka v okviru roditeljskih dolžnosti, nadomesti roditelje država. Ustava v 54. členu določa obveznost

vzdrževanja otrok, kar zajema tudi vlaganje gmotnih sredstev v korist otrok, zanemarjanje slednjega pa je kaznivo.

Z omenjenimi ustavnimi določbami ter načelom, da je Slovenija socialna država, je nezdružljiva zakonska zahteva, da roditelj tudi od sredstev, ki jih mora namenjati preživljanju otroka, da bi jim bil zagotovljen življenjski minimum, prispeva še za skupne državne potrebe. Kar pa se dejansko zgodi pri izpolnjevanju Zakona o dohodnini, ko v 10. členu davčnemu zavezancu priznava posebno olajšavo za vsakega preživljanca, ki pa nikakor ni tolikšna, da bi iz obdavčenja izvzela vsaj tisti znesek, ki ga zavezanec mora vložiti v preživljanje svojega otroka, da bi mu zagotovil eksistenčni minimum. Zato je zakon v neskladju z Ustavo in mora to neskladnost Državni zbor odpraviti v enem letu od objave odločbe v UL.

EKONOMSKA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	PS			S	
PROTI: Jerovšek	1	1			
ZA: vsi ostali			1	1	1

Sodba: Ustavno sodišče z odločitvijo poseže v zakonsko ureditev, na podlagi katere so obdavčena tudi tista sredstva, ki jih mora roditelj nameniti za preživljanje otroka. Takšna ureditev nasprotuje načelu socialne države, določbam ustave o pravicah in dolžnostih staršev in družbenemu interesu. Prevlada ekonomski interes staršev. Ker pa Ustavno sodišče ne razveljavi celotne določbe, ampak le del, ki se nanaša na obdavčenje sredstev za otrokovo preživljanje, poleg tega pa Ustavno sodišče tudi zavrne predlog pobudnice glede izenačenja z rejništvom, saj gre za bistveno drugačen institut od roditeljstva, gre za pozicijo 4.

Protisodba: V nasprotnem primeru bi Ustavno sodišče odločilo, da zadevna ureditev ni v neskladju z Ustavo in, da je obdavčitev na mestu. Tu bi šlo za **pozicijo 1**, saj bi prevladal ekonomski interes države pred pravicami in dolžnostmi staršev.

DRUŽBENA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe		S			PS
PROTI: Jerovšek				1	1
ZA: vsi ostali	1	1	1		

Družbena dimenzija je podana v razmerju med zavezanci, ki vzdržujejo družinske člane, in tistimi, ki so nosilci rejništva.

Sodba: Pobudnica opozarja na kršitev načela enakosti, saj država plačuje mnogo višje stroške za rejo otrok. Ustavno sodišče sicer odloči, da je sporna določba 10. člena Zakona o dohodnini, ki določa obdavčitev sredstev, namenjenih za preživljanje otrok ter prenizko olajšavo neskladna ustavo, vendar poudarja, da položaja starševstva in rejništva ne moreta biti popolnoma izenačena, ker gre za dva različna instituta. Gre za **pozicijo 2**.

Protisodba: Če bi Ustavno sodišče odločilo, da zadevna olajšava zadošča za preživljanje otrok, pa bi šlo za **pozicijo 5**, saj bi to pomenilo intervencijo države pri omejitvi starševskih in otrokovih pravic iz ustave ter veliko razlikovanje med sredstvi, ki jih prejemajo rejniki in olajšavo, ki je namenjena staršem.

AVTORITARNA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	S			PS	
PROTI: Jerovšek				1	1
ZA: vsi ostali	1	1	1		

Sodba: Z odločitvijo, da je zakonodajalec z določitvijo obdavčitve in olajšave, kot izhaja iz 10. člena Zakona o dohodnini, prekomerno posegel v pravice staršev, zato je potrebno zakon spremeniti, da bo skladen z Ustavo ter z določitvijo enoletnega roka, je Ustavno sodišče omejilo avtoriteto države. Ampak, ker 10. člen ni v celoti v neskladju z Ustavo, ampak le v delu, kjer ne izvzema v celoti od obdavčenja tistih zneskov, ki jih roditelj mora nameniti preživljanju svojega otroka, da bi bil le-temu zagotovljen življenjski minimum, **gre za pozicijo sodbe 2** in ne 1.

Protisodba: Če bi Ustavno sodišče odločilo, da zadevni zakon ne posega v ustavno zagotovljene pravice staršev in otrok, da je torej obdavčitev primerna, pa bi šlo za odločitev v prid avtoritete države in **pozicijo 5**.

MEDNARODNA PRAVNA VPETOST (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno-NC)		
Odločitev in sodniki ZA	3	<i>Ustavno sodišče se sklicuje na Splošno deklaracijo o človekovih pravicah na Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, v skladu s katerimi Ustava ureja pravice staršev in otrok.</i>
PROTI: Jerovšek	NC	/

NAKLONJENOST VLADI (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
Odločitev in sodniki ZA	1	<i>Ustavno sodišče ne sledi mnenju Ministrstva za finance, da ni mogoče upoštevati dejanskih stroškov vzdrževanja otrok ter navaja, da bo moral zakonodajalec izbrati ustrezno metodo ugotavljanja primerne višine olajšave ali drugačno pot ugotavljanja nujnih roditeljskih stroškov.</i>
PROTI: Jerovšek	NC	/

Če je bilo mnenje DZ drugačno od mnenja vlade oz. če je mnenje podalo samo DZ:

NAKLONJENOST DZ (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
Odločitev in sodniki ZA	1	<i>Ustavno sodišče zavrne pomisleke DZ, da bi se uskladitve glede ugotavljanja eksistenčnega minimuma ne dalo pravno tehnično zadovoljivo izpeljati, nasprotno dokazuje že ugotavljanje zjamčene plače ali stroškov za rejo otroka.</i>
PROTI: Jerovšek	NC	/